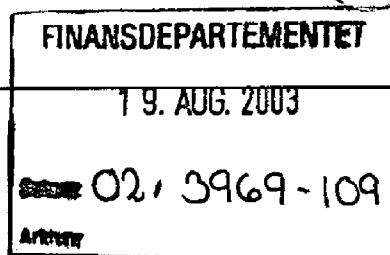

Finansdepartementet
v/Knut Thonstad
Postboks 8008 Dep
0030 OSLO

15.08.03

– HØRINGSUTTALELSE – SKISSE TIL HANDLINGSPLAN FOR BÆREKRAFTIG UTVIKLING NASJONAL AGENDA 21

Norges Bygdekvinnelag (NBK) viser til brev datert den 20. juni 2003 der Finansdepartementet inviterer til innspill og forslag til skissen til handlingsplan for bærekraftig utvikling, Nasjonal Agenda 21.

GENERELT

Innledningsvis vil Norges Bygdekvinnelag poengtere at det er meget positivt at Regjeringen gjennom handlingsplanen, Nasjonal Agenda 21, har tatt initiativ til å sette bærekraftig utvikling på det politiske sakskartet, og samtidig legger opp til en bred høring. NBK mener det er av stor betydning for det videre arbeidet med bærekraftig utvikling at dette også forankres i budsjettprosessen, der mange av de viktigste prioriteringene skjer. De prioriteringer statssekretærutvalget har gjort med tanke på hovedtema for "bærekraft-arbeidet" for Norge framover mener NBK er en riktig vurdering ut i fra at Brundtlandkommisjonen (1987), Rio (1992) og Johannesburg (2002) definerte internasjonal fattigdom og miljøet som de store utfordringene. Internasjonal fattigdom er et viktig område i denne sammenheng, og NBK slutter seg til utvalgets synspunkter her og kommer derfor ikke nærmere inn på denne problemstillingen i høringssvaret.

Handlingsplanen dekker et vidt felt av temaer. Norges Bygdekvinnelag ønsker av den grunn å konsentrere sine kommentarer innenfor de områdene som ligger nærmest det organisasjonen er opptatt av og arbeider med.

VIKTIGE HOVEDTEMAER

Bærekraftbegrepets dimensjoner

I følge den nasjonale strategien for bærekraftig utvikling er den overordnede målsettingen for det norske samfunnet, og verdenssamfunnet, at utviklingen skal være *økonomisk, sosialt og økologisk bærekraftig*. Dette innebærer at bærekraftbegrepet består av tre dimensjoner, der den økonomiske dimensjonen nevnes først. NBK mener samtlige av disse pilarene spiller en uunnværlig rolle i definisjonen av bærekraftbegrepet, men reagerer på den rekkefølgen dimensjonene kommer i.

Det viktigste målet med bærekraftig utvikling er å tilfredsstillere dagens behov uten å ødelegge fremtidige generasjoners muligheter til å tilfredsstillere sine, herunder å sikre naturgrunnet for nålevende og kommende generasjoner. Norges Bygdekvinnelag mener derfor at den økologiske dimensjonen bør nevnes først av de tre dimensjonene. En annen faktor som styrker argumentasjonen for en slik rekkefølge er, som nevnt i handlingsplanen, den spesielle stillingen miljødimensjonen står i, i form av at den kan stå i fare for å overskride naturens tålegrenser, med irreversible utfall. Samme grad av irreversibilitet er ikke knyttet til økonomisk og sosial utvikling.

Holdningsskapende arbeid

I Norges Bygdekvinnelags innspill i forkant av prosessen trakk organisasjonen fram holdningsskapende arbeid som prioritert tema for handlingsplanen. NBK ser derfor meget positivt på

at Regjeringen ser det som viktig å bidra til å øke kunnskapen i samfunnet om viktige globale og nasjonale utviklingstrekk av betydning for bærekraftig utvikling.

Norges Bygdekvinnelag mener det viktigste bidraget for å få til en mer bærekraftig utvikling er å jobbe med holdningene til folk. Folk må bevisstgjøres om at det de utretter av miljøtiltak i hverdagen, enten det er små eller store tiltak hjemme og/eller i nærmiljøet, er til fordel for det globale miljøet. I forhold til høringsutkastet savner organisasjonen flere konkrete tiltak for å oppnå bærekraftige forbruksmønstre, samt virkemidler for hvordan eksempelvis frivillige organisasjoner kan være pådrivere i dette informasjonsarbeidet. Norges Bygdekvinnelag, som er en landsdekkende, frivillig organisasjon med ca. 16.500 medlemmer fordelt på 630 lokallag, ønsker å spille en rolle i det holdningsskapende arbeidet.

Oppgaven ved å trekke befolkningen med i arbeidet for bærekraftig utvikling er av stor betydning. I denne sammenheng mener Norges Bygdekvinnelag selve strategien for informasjonsarbeidet burde legges fram allerede i selve handlingsplanen for bærekraftig utvikling, og ikke samtidig med framleggelsen av Nasjonalbudsjettet. Nettopp for å få høringsinstansenes innspill på hva som kreves for å oppnå en optimal infostrategi.

Forbruk

De tre b'ene for biff, bil og bolig er alle eksempler på ressurskrevende produkter av dagens forbrukersamfunn. Det økende forbruket er miljøbelastende, og samfunnet har behov for et "miljøapparat" som har forbruket og forbrukeren i fokus. Grønn Hverdag (GH, tidligere Miljøheimvernet) fyller et slikt behov. Grønn Hverdag har kontakt med mange frivillige organisasjoner, og utgjør et viktig ledd i å nå ut med miljøinformasjon til mange mennesker. GH er ikke nevnt som viktig aktør i kapittel 1.6.3 *Miljøorganisasjonenes rolle*. Da Grønn Hverdag er en viktig bidragsyter til en mer bærekraftig utvikling, mener NBK denne aktøren bør trekkes inn i handlingsplanen, eksempelvis inn i ovenfor nevnte delkapittel.

Norges Bygdekvinnelag støtter innføring av grønne skatter og avgifter i den grad det kan bidra til å finne fram til alternative produksjonsmetoder. Parallelt med iverksetting av denne type miljøtiltak kan det overfor bruker/forbruker være hensiktsmessig å gjennomføre informasjonskampanjer om de globale miljøutfordringene. Hensikten ligger i å skape større aksept for slike økonomiske virkemidler.

"Økologisk fotavtrykk" er et mål for hvor mye produktivt jord- og vannareal som kreves for å produsere de ressursene vi bruker. Både myndigheter og den enkelte husholdning kan redusere dette "økologiske fotavtrykket". Norges Bygdekvinnelag ønsker et større fokus på de negative konsekvensene "bruk-og-kast-mentaliteten" har, og mener en i miljødebatten må ha større fokus på eget forbruk.

Vern mot nedbygging

3% av Norges landareal er jordbruksareal, noe som tilsvarer ca. 2,1 dekar pr innbygger. I europeisk og global målestokk er dette lite. Til tross for at jordbruksarealene er knappe er de utsatt for stort utbyggingspress, og det er blitt en tøff utfordring å motvirke nedbygging av de mest produktive landbruksarealene.

I handlingsplanens kapittel 1.5.4 *Naturressurser* står det at Regjeringen vil arbeide for at *hovedtyngden* av dyrket jord egnet for matproduksjon skal vernes mot nedbygging. Norges Bygdekvinnelag mener det er god bærekraftpolitikk å opprettholde høy selvforsyningsgrad, og mener av den grunn at Regjeringens viljestyrke for å skjerme nedbygging av produktive jordbruksarealer i dette avsnittet bør uttrykkes enda sterkere.

Internasjonalt blir strategiske konsekvensanalyser og vurderinger av planer som dekker særlig miljømessige aspekter stadig mer sentrale instrumenter for å sikre bærekraftig utvikling. I EØS-området pålegger blant annet et nytt EU-direktiv myndighetene å utføre slike konsekvensanalyser. Dette innebærer at det ikke lenger er bare enkeltutbygginger (for eksempel en veg eller kraftverk) som skal vurderes, men også mer omfattende planer og programmer for hele sektorer (for eksempel energi) eller geografisk definerte områder (for eksempel et fylke eller vassdrag). På denne måten skal det da sikres at omfattende planer og programmer holder mål i forhold til sentrale bærekraftkriterier og at

vurderingene gjøres tidlig nok til at planene kan endres. Selve prosessen er utformet slik at berørte lokalsamfunn og interessegrupper blir hørt før avgjørelser tas. Slik kan hele samfunnet bli mer direkte engasjert i arbeidet for bærekraftig utvikling. Norges Bygdekvinnelag mener dette er eksempler på gode miljøtiltak, og regner med det er dette Regjeringen sikter til når de vil legge fram forslag til endringer i plan- og bygningsloven, som beskrevet i kapittel 1.4.2 *Konsekvensutredninger*.

Miljøvern i kommunene

Regjeringen vil styrke lokaldemokratiet og det kommunale handlingsrommet. NBK ser positivt på dette, og mener at større kommunalt ansvar vil føre til større lokalt engasjement. Likevel krever bærekraftig utvikling langsiktig tankegang. Da er det nødvendig å ha visse overordnede målsettinger både regionalt og nasjonalt. I små kommuner med stort innbyggertall og knapphet på naturressurser er det spesielt viktig å ressursene sees i en større sammenheng over kommunegrensene.

Gjennom Fredrikstad-erklæringen fra 1998 har kommunene forpliktet seg til å arbeide for en bærekraftig utvikling gjennom LA 21. I forkant av prosessen med handlingsplanen understreket NBK i sitt innspill viktigheten av å få miljøkompetansen tilbake i alle kommuner. Reformen *Miljøvern i kommunene* (MIK-reformen), ga alle norske kommuner tilbud om øremerkede midler til å ansette miljøvernleder. I 1997 falt det øremerkede statlige tilskuddet til kommunale miljøvernlederstillinger bort. En konsekvens av dette er at størsteparten av disse stillingene og viktig kompetanse er fjernet. Norges Bygdekvinnelag mener det bør være en person som sitter med det overordnede miljøansvaret i kommunene.

OPPFØLGINGSMEKANISMER

I handlingsplanen står det beskrevet at det skal nedsettes et utvalg som vil arbeide videre med å utvikle indikatorer. Hvilken sammensetning dette utvalget skal ha står det ingenting om. Likevel er et alternativ å videreføre statssekretærutvalget ledet av Finansdepartementet.

NBK mener det er hensiktsmessig å ha et utvalg som er forankret i Finansdepartementet. I og med en handlingsplan for bærekraftig utvikling dekker et bredt fagområde er det viktig å ha et utvalg der denne bredden gjenspeiles. Av den grunn mener Norges Bygdekvinnelag at utvalget kan ha en noe annen sammensetning enn dagens fungerende utvalg. NBK mener det er naturlig at de departementene som har forvalteransvaret for landets naturressurser, Landbruksdepartementet, Fiskeridepartementet og Olje- og energidepartementet, hver seg bør ha en representant i dette utvalget. I tillegg kan det være nyttig for det videre utvalgsarbeidet å ha en eller flere aktører fra forsknings- og miljøinstituttene samt det frivillige organisasjonsapparatet.

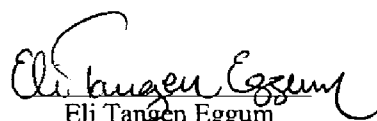
ANDRE AKTØRERS MEDVIRKNING

Handlingsplanen beskriver hvilken rolle en ser for seg at næringslivet, lokalforvaltningen, Lokal Agenda 21 og miljøorganisasjonene skal spille i arbeidet for bærekraftig utvikling. I hvilken grad Regjeringen ser for seg den innsatsen *det frivillige organisasjonsapparatet som faller utenfor miljøorganisasjonenes arbeid* kan bidra med er lite konkret og mangelfullt kommentert. NBK ønsker at handlingsplanen skal ha et noe større fokus på alle de andre frivillige organisasjonene som står for lokalt folkelig engasjement. NBK som organisasjon stiller seg til disposisjon i det videre arbeidet for å nå målet om en bærekraftig utvikling.

Norges Bygdekvinnelag takker for muligheten til å komme med innspill og håper disse kommentarene tas til følge.

Med hilsen
Norges Bygdekvinnelag

Tove Ødeskaug /s/
Leder

Eli Tangen Eggum
Organisasjonskonsulent